

PIOTR JAWORSKI
Uniwersytet Warszawski

O podobiznach Aleksandra, Cezara i Augusta oraz skutkach zacierania tożsamości: nowe ustalenia w sprawie wzorów graficznych dla antykizujących drzeworytów *Kroniki wszytkiego świata* Marcina Bielskiego

ABSTRACT: *On Effigies of Alexander, Caesar and Augustus as well as on the Results of Identity Blurring: New Findings on Graphic Patterns for Antiquating Woodcuts of ‘Kronika wszytkiego świata’ of Marcin Bielski*

The article presents the results of the latest studies on the graphic content of *Kronika wszytkiego świata* (“Chronicle of the Whole World”) by Marcin Bielski. The first edition of this famous Polish chronicle was prepared at Helena Unglerowa’s printing house (1551), the second was released at Hieronim Szarfenberg’s press (1554). Three sets of woodcut medallions, consisting of rulers’ images related to Roman monetary prototypes, were discussed. Attention was focused on the iconographic analysis of previously not elaborated medallions presenting Alexander the Great, Julius Caesar and Augustus, whose effigies Unglerowa decided to copy basing on one of the editions of the chronicle, released by the Christian Egenolff (1533–1535) publishing house in Frankfurt am Main.

KEY WORDS: Marcin Bielski, Helena Unglerowa, Hieronim Szarfenberg, Krakow, *Chronicle of the whole world*, *Illustrium imagines*, *all’antica* woodcut medallions

ABSTRAKT: Artykuł prezentuje wyniki najnowszych badań nad wyposażeniem graficznym *Kroniki wszytkiego świata* Marcina Bielskiego, której pierwsze wydanie ukazało się w Krakowie w drukarni Heleny Unglerowej (1551), drugie zaś w oficynie Hieronima Szarfenberga (1554). Omówione zostały 3 zestawy drzeworytowych medalionów zawierających podobizny władców, wywodzące się – za pośrednictwem renesansowego medalierstwa oraz grafiki książkowej – z antycznego portretu monetarnego. Dużo miejsca poświęcono analizie ikonograficznej nieomawianych w dotychczasowej literaturze drzeworytów z podobiznami Aleksandra Wielkiego, Juliusza Cezara oraz Augusta, które Unglerowa poleciła skopiować na podstawie jednego z wydań *Kroniki*, tłoczonej we Frankfurcie nad Menem przez Christiana Egenolffa (1533–1535). Szczególny nacisk położony został na opisanie charakterystycznego zabiegu stosowanego przez krakowskich impresorów, polegającego na rezygnacji z umieszczania w skopiowanych medalionach legend otokowych, dzięki czemu podobizny traciły swą pierwotną tożsamość. Uzyskując charakter uniwersalny, mogły one zostać użyte dla zilustrowania żywotów dowolnych bohaterów *Kroniki*.

SŁOWA KLUCZOWE: Marcin Bielski, Helena Unglerowa, Hieronim Scharfenberg, Kraków, *Kronika wszytkiego świata*, *Illustrium imagines*, drzeworytowe medaliony *all’antica*